

BISERICA și ȘCOLA.

Foiă bisericească, școlastică, literară și economică.

Iese odată în săptămână: DUMINECA.

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 5 fl.—cr., pe 1/2 an 2 fl. 50 cr.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr., pe jumătate an 7 franci.

PREȚUL INSERTIUNILOR:

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 3 fl.; până la 200 cuvinte 4 fl.;
și mai sus 5 fl. v. a.

Correspondențele să se adreseze Redacțiunii

„BISERICA și ȘCOLA.”

Êr banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.

Nr. 1122/1894.

IOAN,

din îndurarea lui Dumneșeu episcop diecesan al Aradului, Orășii-mari, Ienopolei și al Halma-giului, precum și al părților adnesate din Banatul-Timișian.

Iubitului cler și popor eparchial: dar și milă dela Dumneșeu Tatăl și Domnul nostru Isus Christos.

Având în vedere că la Dumineca Tomei din a. c. espiră și al optulea period din viața noastră sinodală, și cu el încetă și mandatul deputaților sinodali, aleși la 1891 precum și ai celor aleși în decursul periodului menționat, urmază acum a-se face alegeri noue de deputați la sinodul nostru eparchial pe al nouelea period de trei ani, 1894, 1895 și 1896.

Când dara cu provocare la §§-ii 89 și 90 din Stat. org. convocăm Sinodul ordinaru al eparchiei noastre aradane, la locul reședinței noastre în Arad, pe Dumineca Tomei adecă pe ziua de 24 Aprilie (6 Maiu) a. c. totodată în conțelegere cu ambele noastre Consistorii din Arad și Oradea-mare, referitoriu la efeptuirea alegerii membrilor sinodali pe noul period susespus, dispunem următoarele:

I. Eparchia aradană, conf. §-lui 91. Stat. org. rămâne împărțită după praca de mai nainte în 20 cercuri electorali, dintre cari pe părțile arado-banatică cad 14, ér pe părțile bihorene 6 cercuri, ayând fie-care cerc a-și alege câte trei deputați, unul din cler și doi din mireni (§§-ii 87. și 88. din stat. org.)

II. Referitoriu la împărțirea comunelor în

cercuri, pentru părțile arado-banatică rămâne în vi-góre împărțirea folosită la alegerea ultimă de deputați congresuali, comunicată de aici sub 28. Octomvre, 1893, Nr. 4706, érá în părțile bihorene fie-care protopopiat de astăzi formând câte un cerc electoral de sine stătătoriu, urmază de sine, că pentru acestea părți fie-care comună aparține aceluși cerc electoral, la care aparține și cu protopopiatul. Numele comisarilor consistoriali denumiți conform §-lui 91 din stat. org. se vede în dosul acestei Pastorale sub A) intruna cu cercurile electorale și cu locurile centrale de alegere și respective de scrutiniu.

III. Terminul pentru alegerea deputaților din cler s'a statorit:

a) pentru districtul Consistoriului aradan pe **Joi în 17/29. Martie** óra 10 înainte de améđi,

b) pentru Consistoriu din Oradea-mare pe **4/16 Aprile a. c.** la óra 10 înainte de améđi.

IV. Publicarea alegerii deputaților sinodali mireni trebuie se-o facă conducătorii oficiilor parochiali cu 8 zile mai nainte de alegere (§. 9 din stat. org.) adecă Duminecă în **20 Martie (1 Aprile) a. c.**

V. Sinódele parochiali pentru alegerea deputaților mireni în tótă eparchia au să se țină în *Dumineca a patra din Post*, — adecă: în **27 Martie (8 Aprile) a. c.**

VI. Scrutiniulu alegerilor deputaților mireni s'a statorit:

a) pentru districtul Consistoriului din Arad, pe **3/15 Aprile a. c.** ce cade în Dumineca a cincea din post.

b) pentru districtul Consistoriului oradan, pe **4/16 Aprile a. c.** (adeca într'o ți cu alegerea deputaților clericali pentru acel district) tot la 10 óre

înainte de amăzi. Și pentru-că alegerile să se pótă efeptuí cât mai corect, mai indigităm următoarele :

VII. Cu privire la alegerea deputaților din cler.

a) Despre *ziua de alegere* preoțimea se înforméză din fôia oficială, și din pastorala acésta, pre care unde sunt mai mulți preoți în parochiă, conducătorii oficiului parochial este îndătorat a o comunica cu toți, pentru-că :

b) Drept de alegere au toți preoții și diaconii gr. or. români din respectivul cerc, ori sunt în funcțiune ori sunt în deficiență (§. 8. din Reg.)

c) Pentru a compune colegiul electoral se recere prezența a cel puțin $\frac{1}{3}$ din alegători (§. 7 din Reg.)

d) Absentarea numai în două casuri este justificabilă și adeca : morb dovedit, și funcțiuni indispensabile în ziua de alegere, deci este evident că fie-care îndreptățit este și îndătorat a se folosi de dreptul electoral și a da bun exemplu și în acésta privință credincioșilor sei,

e) Aclamațiunea nu este permisă,

f) În celelalte observându-se **terminele de sub III**, apoi dispozițiunile din §. 7-14 din Regulament și cele de sub s) p IX. din acésta Pastorală, după prevederea alesului cu credențional, **Protocolul** luat în colegiul electoral, să se subșternă Consistoriului cel mult în decurs de 3 zile dela alegere.

VIII. Referitoriu la alegerea deputaților mireni.

După-ce terminele pentru publicare și alegere în sinódele parochiali sunt normate în punctele IV. V., — astfel cu privire la însuși actul alegerii, — pentru inlesnirea căruia trimitem sub ./ B), un exemplariu de protocol pentru fie-care sinod electoral — atragem atențiunea biroului electoral la următoarele :

1. Sinódele electorali se constituiesc sub conducerea preoțimei parochiale, și președinți ad hoc se pot alege și dintre preoți.

2. Alegerea este publică, dar la cererea a 20 alegători îndreptățiți pôte fi și secretă cu ședule.

3. Alegătorii din comunele filiale, votéză în comunele matre, ér preoțimea nu votéză la asemenea sinóde.

4. Aclamațiunea nu este permisă, precum nu este permis a vota unul în locul și în numele altuia present séu absent.

5. În protocol să se inducă apriat și corect : locul și ziua, óra începerii și terminării votării.

6. Numele candidatului, pre care votéză alegé-

torii să se scrie întreg și corect, căci semnele dtto si „ „ nu sunt permise, și voturile induse la astfel de semne nu se vor considera.

7. Votarea începută să se continue până ce votéză toți presentii alegători îndreptățiți, ér după ce a votat cei presinți *să se mai aștepte $\frac{1}{2}$ órá*, pentru a se poté presenta și alți alegători îndreptățiți, și dacă în interval *de $\frac{1}{2}$ órá*, nu se mai presintă nici un alegătoriu, să incheie votarea espunându-se precis la protocol *óra încheierii*; apoi după încheierea votării și după sumisarea voturilor enunțându-se rezultatul, protocolul să se subserie de președinte, bărbații de încredere și de notariu, ér dacă bărbații de încredere, séu macar și numai unul dintre ei nar sci scrie, numele lor îl-pôte scrie și notariul, dar acésta imprejurare trebuie vedită prin aceea, că : să se spună apriat la protocol, cine a subscris pre cei nesciutori de scrisóre.

8. Protocolul astfel incheiat (la cas de votisare secretă împreună cu biletele de votare) să se pună sub covertă, și coverta să se sigileze **cu două sigile** și anume : cu sigilul oficiului parochial, și cu sigilul președintelui séu a vre-unui bărbat de încredere; ér decă nici unul nici altul dintre acestia nar avé sigil, să se sigileze în două locuri **cu sigilul oficiului parochial și astfel sigilat cu două sigile**, și adresat concernintelui comisariu consistorial, (*pe adresă să se pună și aceea, că : dela Sinodul parochial din comuna . . . . . ?*) să se predee unuia dintre bărbații de încredere cu însărcinarea, că pe ziua de scrutiniu stătorit în **punctul VI la óra 10** înainte de amăzi, să-l presinte comisariului consistorial în locul central al scrutiniului. Decă acest membru ar fi împedecat, este dătorința oficiului parochial a îngrijii, ca protocolul să-l ducă la scrutiniu celalalt bărbat de încredere.

9. Bărbatul de încredere, care va fi însărcinat și va primí protocolul pentru presentare la scrutiniu, să fie expres indatorat a-l și presenta comisariului consistorial în timpul și la locul destinat pentru scrutiniu, și decă ar ajunge mai înainte de óra defiptă pentru scrutiniu, să nu se departeze ci se aștepte acolo sosirea comisariului, pentru-că altcum voturile respectivului Sinod rămân desconsiderate, lucrarea sinodului e illusorie și calătoria bărbatului de încredere e zădarnică.

IX. Relativ la scrutinare să se observe următoarele :

a) În 3/15 Aprile a. c. la 10 óre înainte de amăzi bărbații de încredere ai sinódelor parochiali din districtul Consistoriului aradan ér la 4/16 Aprile a. c. la 10 óre înainte de amăzi bărbații de încredere ai sinódelor parochiali din districtul Consistoriului oradan,

trebuie să se prezinte la locul central al cercului anumit în conspectul A) și anume în localitatea desemnata prin comisariul consistorial, sub președința căruia apoi să vor constitui în colegiu de scrutiniu, alegându-și din sinul lor un notariu pentru ducerea protocolului. Dacă dintre bărbații de încredere nu s-ar pute alege notariu capace pentru ducerea protocolului, colegiul este îndreptățit a alege notariu și pre alt individ afară de colegiu.

β) Despre actul scrutinării, care trebuie să se continue neîntrerupt, și să se termine în aceeași zi, e a se lua protocol, în care să se induca: *locul, ziua și cercul electoral* unde s'a ținut scrutiniul cu espunerea precisă a *orei la care s'a început*, apoi **la scrutinare se urmăzeă astfel**, că: comisariul consistorial, în prezența bărbaților de încredere, tăind marginea covertelor fără a rumpe sigilele de pe ele, desface pe rând toate protocoalele electorale după ordinea conspectului comunelor din care se compune cercul, acelea protocoale le va ceti cu voce înaltă și va îngriji, că voturile din acelea protocoale să se inducă în protocolul colegiului de scrutiniu, éráși după ordinea comunelor din care se formézeă cercul electoral (statutul org. §. 91 h.)

γ) Colegiul de scrutiniu nu este competent nicidecum îndreptățit a modificá, a șterge ori adauge ceva în protocoalele de alegere ale singuraticelor sínóde electorale, precum nici a esamina și a delibera asupra protocoalelor defectuóse, și astfel acelea protocoale, cari nar corespunde Regulamentului, adevă nar fi subscrise, cum se recere, ori ar avé alte defecte, precum și cele prezentate mai târziu ori eventual trimise numai cu posta, nu le va lua în considerațiune, ci simplu le va adnessá la protocol, anumind cauzele pentru cari nu s'a potut considera.

δ) Dacă după desfacerea și înducerea tuturor protocoalelor de alegere prezentate, se constatá că ar mai fi parochii dela cari nu s'a prezentat bărbații de încredere cu protocoalele, comisariul consistorial împreună cu colegiul va constatá și va nota la protocol timpul când s'a terminat desfacerea și respective înducerea voturilor din protocoalele prezentate, și dela acel termin colegiul **va mai aștepta o orá**, și dacă în acel interval se va constata că s'a prezentat protocoalele din toate parochiile, ori că nici după așteptare de o orá nu s'a mai prezentat dela comunele restante protocoalele așteptate, se va încheia scrutiniul, anumindu-se acum **óra încheierii**; după aceea se vor numera voturile, pe basa protocolului de scrutiniu, și acei doi indiviđi, cari după computarea tuturor voturilor să va constata, că a întrunit celea mai multe voturi, numai decât se vor proclama de deputați aleși din partea cercului respectiv, și ca atari se vor provedé cu credenționale. La cas însă, când dóră doi séu mai mulți vor fi avénd majoritate în asemenea numer; între denșii

va decide sórtea esecutata îndată în fața locului (stat org. §. 91. h.)

ε) Protocolul colegiului de scrutiniu și credenționalele aleșilor deputați se vor subscrie de comisariul consistorial, de notariul colegiului și de toți ceilalți membri, adevă de bărbații de încredere ai sínódelor parochiale; apoi credenționalul să va preda, ori să va trámite pe cale securá la mânilor aleșilor deputați; ér protocolul colegiului de scrutiniu, împreună cu toate actele electorale, adevă cu protocoalele singuraticelor sínóde electorale, și covertele lor. — Comisariul consistorial îl va subșterne Consistoriului — negreșit în termin de 3 zile socotite dela ziua scrutiniului.

ς) La cas, când vre-un comisariu consistorial preótesc ori mirén ar fi impedecat de a implini misiunea de comisariu: acela va face numai de cât arétare la Consistoriu; dacă însă din partea acestuia până la alegere, respective până la scrutiniu nu va fi urmat denumirea altui comisariu, séu dacă impedecarea comisariului denumit se va areta numai chiar în ziua séu în decursul actului de alegere, respective în decursul scrutiniului: în astfel de cas alegătorii respective membrii colegiului de scrutiniu sunt autorisați a-și alege din sinul lor un președinte, care va indeplini toate agendele comisariului (statutul organic §. 91. c. și k.)

X. Oficiile protopresviterale și parochiale sunt responsabile pentru comunicarea timpuriá și efeptuirea corectá a celor aici dispuse (§. 3. din regulamentul), ér comisarii consistoriali sunt poftiți, a-și implini misiunea lor în sensul celor indegetate mai sus.

Aducénd acestea la cunoștința iubitelui nostru cler și popor sfátuim și astadatá pre toți, că la eserciarea acestui drept, al alegerii deputaților pentru sinodul eparchial să fie conduși de simțeminte adevérat creștinesci, alegénd de deputați sindali numai bărbați devotați cauzelor nóstre bisericesci, barbați zeloși și apti de a concurge cu sfatul și înțelepicunea lor, la regularea, consolidarea și prosperarea trebilor bisericeii nóstre naționale.

Dupá cari împărtașindu-ve binecuvéntare arhieréscă am rémas

A r a d, 3/15 Martie 1894.

Al Vostru

de binevoitoriu :

Ioan Mețianu, m. p.
Episcopul Aradului.

A)

C o n s p e c t u l

comisarilor consistoriali pentru alegerea deputatilor la sinodul eparchial aradan, pe periodul 1894—96.

Nr. curinte	Nrul comun.	Numele	Locul central de alegere și de scrutiniu	Comisari consistoriali	
				preoțesci	mireni
A) In districtul consistoriului din Arad.					
I.	15	Arad		<i>Moise Bocsian</i> , protopresviter Arad.	<i>Petru Truția</i> , avocat Arad.
II.	37	Radna		<i>Vasilii Beleşiu</i> , protopresviter M.-Radna.	<i>Dr. Nic. Oncu</i> , adv. as. cons. Arad.
III.	16	Vilagoşiu (Şiria)		<i>Giorgiu Popoviciu</i> , protopresv. Şiria.	<i>Dr. Iuliu Mera</i> , medic Şiria.
IV.	12	Giula Chitighaz		<i>Iosif Bejan</i> , adm. protopresv. Giula.	<i>Iustin Popoviciu</i> , protonotariu magistr. Giula.
V.	12	Chişineu		<i>Cornel Ursuțiu</i> , paroch Şepreuşiu.	<i>Mihaiu Veliciu</i> , avocat Chişineu.
VI.	11	Boroşineu Ienopolea		<i>Ioanu Cornea</i> , protopresviter Ienopolea.	<i>Georgiu Feier</i> , adv. ases. cons. Ienopolea.
VII.	43	Buteni		<i>Constantin Gurban</i> , protop. Buteni.	<i>Dr. Constantin Groza</i> , medic Honțisor.
VIII.	62	Halmagiu		<i>Ioan Groza</i> , protopresviter Halmagiu.	<i>Teodor Papp</i> , avocat Baia de Crişiu.
IX.	22	Timişóra		<i>Dr. Traian Puticiu</i> , protop. Timişóra.	<i>Georgiu Ardelean</i> , avocat Timişóra.
X.	17	Vinga		<i>Ioan Damşia</i> , par. ases. cons. Seceani.	<i>Paul Rotariu</i> , avocat Timişóra.
XI.	14	B.-Comloşiu		<i>Paul Miulescu</i> , protopresviter B.-Comloşiu.	<i>Ioan Suci</i> , not. com. B.-Comloşiu.
XII.	23	Lipova		<i>Voicu Hamsea</i> , protopresviter Lipova.	<i>Teodor Ceontea</i> , prof. prepar. Arad.
XIII.	20	Chiseteu		<i>Georgiu Crețunescu</i> , protop. Belințu.	<i>Ioan Luca</i> , jude regesc Recaşiu.
XIV.	31	Birchişiu		<i>Dimitrie Marcu</i> , inspect. de scol. Birchişiu.	<i>Iuon Lengeru</i> , adv. secretariu Arad.
B) In districtul consistoriului din Oradea-mare.					
XV.	59	Oradea-mare		<i>Toma Pacala</i> , protopresviter Oradea-mare.	<i>Dr. Ioan Buna</i> , avocat Oradea-mare.
XVI.	54	Pesteşiu Alesd		<i>Teodor Filip</i> , protopresviter Lugasiul-sup.	<i>Ioan Gherlan</i> , not. cercual F.-Vásárhely.
XVII.	33	Tinca		<i>Nestor Porumbu</i> , paroch	<i>Teodor Lazar</i> , adv. as. cons. Oradea-mare.
XVIII.	42	Beliu Ucurişiu		<i>Petru Suci</i> , protopresviter (Ökrös) Ucurişiu.	<i>Iustin Papp</i> , cand. de adv.
XIX.	56	Beiuşiu		<i>Eli'a Moga</i> , protopresviter Rabagani.	<i>Paul Papp</i> , avocat Beiuşiu.
XX.	50	Vascou		<i>Vasilii Papp</i> , protopresviter Beiuşiu.	<i>Ladislau Lazar</i> , avocat

A r a d, 3/15. Martie 1894.

Ioan Meşian, m. p.
Episcopul Aradului.

Vocea bătrânului — în moment grav.

A fost la anul 1890. Într'o adunare alasă și numerosă, dar confidențială, din carea până acum nu scim, să fiă resuflat ceva în public, un bătrân venerabil, atacat din mai multe părți de tineretul infoecat, pentru direcțiunea sa politică-conducătoria, apărând acésta, s'a rostit în sumar cam așa :

„Generațiunea mai ténără este, precum vęd, förte îndrăsnătă. Ea vrea pe față să ridice numai decât mănuașă, ce ținic ni-se aruncă în mod provocătoriu. Spre acest scop ea este gata să dea mâna cu toți contrarii adversarilor nostri. Ei bine : Audaces fortuna juvat ! Să nu mă mai certați pre mine, ci votați și apucați pe calea vóstră înainte, că eu nu vă voi împedeca, dincontră pururia cu voi voi fi. Deórece însă acea cale nu este a mea, nu-mi este cunoscută, deci nu-mi convine, și o țin de förte riscată, consciința nu mă iértă a fi în fruntea vóstră, voi fi însă în reserva vóstră, pururia destept observătoriu, în momente grave pururia ridicându-mi vocea reflectátore și admonítore.“

Acest venerabil bătrân, de când lucrurile publice la noi au intrat pe altă cale retras în rezervă, astăzi pentru prima dată se crede obligat a-și ridica cuvântul, și fiindcă este în afacere bisericescă-națională, are plăcerea d'a recurge la organul nostru, ér noi cu tot respectul îi deschidem locul, ce i-se cuvine în colónele nóstre.

Bătrânul ne scrie sub datul 1/13 Mărțișor a. c. precum urméză :

E lucru cam peste tot astăzi vędut și simțit, că bătrânii, nici cei vii, nici cei din morménturi — nu pré sunt respectați și ascultați. Vechiturile nu se potrivesc la finea secolului al XIX-lea. La conducere sus stă generațiunea mai ténără, plină de foc și de dor ténăr ; e a are cuvântul ; a ei limbă dă tonul și răpescce mulțimea a.

Și — cum ar puté fi altfel ! Tótă lumea e nemulțămítă și zăpăcítă. Schimbările întrevénite de vr'o 50 de ani încóci au înșelat speranțele, și au sporit sarcinele și pretensiunile vieții peste tótă închipuirea, érá mijlócele cele vechi, în fața grelei situațiuni, s'au dovedit, cum se crede, absolut fără efect, ne-folosítore !

Este mult adevér în logică. Nimic mai natural. În caosul ideilor și pornirilor de sus până jos, unde vocea măsurată, póte și obosită a celor bătrâni și pățiți nu se mai aude, la locul și rëndul ei este limba ascuțítă și sonoră a generațiunei mai tinere, respective a celor mai ageri și curagioși. Îngrijirea multora, că póte acéstă limbă neesperimentată, nepățítă, își va greși rostul, și va aduce, seau provoca rele și mai multe, și mai grele asupra capului no-

stru, să nu ne confunde : generațiunea mai ténără ea pentru sine-și drege, pentru sine-și va alege. Al ei este viitorul, și — de viitoriu se lucră. Presentul a fost și — nu mai e ! Apoi pătind și suferind se îndréptă pecătosul, și — rătăcind și poticnind își găsesece éráși calea cel-ce și-a fi perdut'o.

Drept că din esperiințele altora învătă cel prudinte ; dar prudinte nu se nasce nimenea ; apoi de multe ori lumea nici n'are timp în viétă, ca să-se cugete mult ; căci nevoile și aspirațiunile și — setea de fapte — o preocupă și și nópte. Ér în cele din urmă încât pentru noi, bătrânii nostri cei cu mintea și cu inima la loc, cei pățiți și dospíti, cei cu încordată atenziune petrec pașii nostri, pururia cu mulțimea au fost și vor fi, și votul lor, admonítiunile lor în momente grele nu vor lipsi.

Astfel a fost, este, și va răméné ordinea morală în natură, în natura desvoltării sociale a ómenilor, fie apoi societatea profană, fie ea a lui Dumneđu, adecă Biserica cea viuă a Creatoriului și Mântuitoriului némului ómenesc.

Premítind acestea ca de întroducere și justificare a pasului ce întreprind, mă cred dătoriu, și țin de oportun, de lipsă și de folos a lua în considerațiune, a esamina și a aprecia după adevératul merit tocmai acuma, la acest loc, cu tótă obiectivitatea — o causă controversă, discutată aiurea printre noi, discussiunea devenind deja passionată și chiar injuriósă, și acésta tocmai acuma în mijlocul luptelor nóstre celor mai grele și chiar fatale pentru esistința nóstră bisericescă-națională !

Cestiunea este cât se póte de interesantă și importantă ; ea privesce o parte, putem dice — o epocă întregă mult lacunosă a evoluțiunii istorice a Bisericii nóstre naționale, a Bisericii nóstre sânté și scumpe tuturor Românilor de bine.

Intențiunea nu-mi este, nici nu-mi póte fi alta, decât — ca să încerc o dilucidare óreșcare — în materiă și o avertisare în formă și în momentul timpului, care, de mi-ar succede, eu cred, că ar fi de mare folos pentru cauza cea mare a nóstră.

Întru deci în cestiune.

Este acuși anul, de când între mama „Gazeta Transilvaniei“ din Brașov și între juna fóiă politică-națională și bisericescă „Unirea“ din Blaj se urméză cu zel — uneori chiar escesiv — o luptă mare, începută incidental asupra sinodalității în Biserica nóstră, peđuș, asupra vred-

niciei personale a Metropolitului de piã memoriã Dr. V a n c e a; luptã trecutã apoi pe terenul însuși al actului de unire cu Roma a bisericii din Ardeal, ér d'aci estinsã și-n alte părți mai îndepãrtate, tot cu mai multã patimã și inverșunare!

Admirabile sunt fazele, prin cari s'a strãcurat pân acum acestã luptã. Caracteristice sunt opintirile spiritelor, ce se fac de una și de altã parte întru câștigarea victoriei, ce fiecare parte crede a fi obținut pentru ale sale credințe și păreri. Totuși cearta nu încetã; vorba se lungesce în infinit! — Retac conclusiunea ce trebuie sã-și-o facã cetitorii cu atențiune a acestor lungi și nimic mai puțin ca imparțiale polemii, cari eu din capul locului le-am petrecut cu cea mai încordatã atențiune, și le-am cuprins ca o aparițiune de tot straniã în momentul timpului!

Ecã primele impressiuni, ce mi-a făcut aparițiunea în primele faze ale dezvoltãrii ei:

Bãrbați inteligenți și fôrte învãțați și bine verșati în ale Istoriei nôstre mai vêrtos din cei trei—patru secolii din urmã, cãtrã acestea atât de plini de zel sacru bisericesc și național, încât îi-vine drag a sta de vorbã cu ei asupra naturii evenimentelor de importanță; apoi toți de ambele părți — catolici de ritul oriental, de acest rit — tocmai pentru cã-s Români, și — catolici, tocmai pentru cã în legãturã cu mama Roma cea catolicã cred ei a gãsi garanța esistenței și culturai, într'un cuvânt salutea neamului românesc! (Se pôte o ideã mai dêmã și mai sublimã și o distincțiune mai finã!) — destul cã cum — cum nu, sigur din întemplerã și fãrã vr'o intențiune rea, precugetatã, se încãierã într'o cãrtã și luptã inverșunatã — tocmai asupra adevãratului adevãr istoric și faptic, ce atinge cel mai mare și principal interes al poporului nostru; și acestã tocmai acum când casa nôstrã arde deasupra capului, și când toți cei ce cugetã și sêmțesc românesc ar trebui sã punã tôte nențelegãrile la o parte și sã sarã, sã-și împreune și încôrde tôte puterile întru stingerea seau domolirea focului!

Omul n'ar crede! Și n'ar fi de mirat dacã în acestã situațiune, pôte mulți își vor fi și aducând aminte de Grecii din Tarigrad, carii precând iataganul turcesc bãtea la porțile cetãții lor din rãspuneri, ei între ei se certau la môrte și vietã, asupra

unor cestiuni religiöse fôrte fine și sublime nãscocite și puse în discussiune de nisce capete fanaticesalitate!

Nu-i vorbã, învãțații nostri zeloși români își fac ei datorința și întru apãrarea casei arđetore dar — astfel cã li-se vede preocupãtiunea și pasiunea în altã parte, — și în acestã preocupãtiune pãtimașã acuş — acuş își perd tactul, și par cã ar vrã sã aprindã în loc d'a stinge. Sigur cã ei nu se cugetã la acestã, și psihicesce rãu fac cei ce îi-iau peste picior pentru acestã. În asemenea situațiuni îndulgența frãțescã și creștinescã este la loc.

Dar, încãt pentru acestã aparițiune în general, mã opresc aci mãrginindu-mã a fi recunoscut și arãtat, cum bãrbați români fôrte valoroși, cu zel național și sciință generalã, chiar și specialã fôrte multã, cu intențiuni — sigur — fôrte bune s'au încãierat în luptã pentru cestiuni bisericesci fôrte interesante, dar la timp fôrte nepotrivit. Cãci cestiunile de sub întrebare, dupã natura lor meritã a fi sulate și discutate obiectiv, într'un timp liniscit, cu sânge rece, „sine ira et studio;“ — astãdi ele nu ne pot fi de nici o trebã, de nici un folos practic, cu atât mai puțin sunt ele de vr'o urgență; din contrã — ne pot strica fôrte mult; dórã cã ni-au și stricat!

Totuși, pentru ca sã nu se pôtã dice, cã eu cu aceste argumente de formã și oportunitate am voit numai a condamna pe unii și pe alții, dar a-mã feri din calea esenței obiectului, me voiu ocupa puțin și de meritul cãrteii, voiu spune — pe basa studiilor mele critice mai estinse, convicțiunile mele în acestã privință, anume voiu îndegeta originea și natura sinodalitãții în biserica creștinã a Orientului, special la noi Români din Transilvania, Bãnat și Ungaria și cu acestã ocaziune voiu esplica și revindica caracterul național al Bisericii române, dar — în nrii urmãtori.

Îngrijirea bisericii primitive de a păstra nealteratã învãțatura Mântuitorului.

Moscenesc fiii dupã pãrinți avere materialã. Moscenesc avere spiritualã, în învãțaturile, pre cari le dau pãrinții fiilor lor. Moscenesc apoi fiii dela pãrinți și avere moralã în frumósele învãțaturi morale, precari le dau pãrinții fiilor lor.

Și sânt fii buni, și sânt fii rãi. Buni sânt de regulã numai acei fii, cari pãstrãzã cu tôte puterile

și între toate împrejurările se silesc, ca să înmulțescă averea moscenită dela părinți, și ascultă și urmăzează cu un felu de cult familiar în tot decursul vieții lor învățăturile și parintescile povețe auzite și primite dela părinți. De aceea în o societate cultă, în o societate carea se prețuiesce pre sine, și vrea să trăiească, și să se desvôle nu este, și nu poate să fiă pentru un om mai mare rușine: decât a înstreina averea moscenită dela părinți, moșia strămoșescă și a desconsidera învățăturile și tradițiunile moscenite din bătrâni. Părinții, cari au nefericirea, să aibă prunci răi, cari înstreineză averea, moscenită dela părinți, pățesc cu proprii lor fi acea, ce pățesc găina cu pui de rață, cari după ce cresc, ajungând la apă, își părăsesc pre mama, carea i-a crescut, și se duc pre apă.

Comoră și bogăția neprețuită ne-a lăsat Dumneșeu de moscenire în învățăturile cuprinse în testamentul vechiu și nou și în biserica creștină, întemeiată de Densul; chiar pentru acesta îngrijirea primă, îngrijirea principală a bisericii Domnului, cu începere dela Apostoli și până în ziua de astăzi a fost: de a păstră cu totă sfințenia și în totă integritatea învățăturile Mântuitorului, așa precum le-a moscenit dela Densul, — și astfel nescirbite și nealterate a-le preda generațiunilor următoare, — și a lupta cu totă rezoluțiunea încontra eresurilor și schismelor, ce s'au ivit în lume în decursul veacurilor.

Doctrina Mântuitorului Christos, referitoriă la credință este următoria:

Dumneșeu, Creatorul Tatăl și Susținătorul lumii vădute și nevădute, este Unul, însă în trei Fețe, seau persoane: Tatăl, Fiiul și Duchul sfânt. Tatăl este nenăscut. Fiiul este născut din Tatăl din eternitate. Duchul sfânt purcede dela Tatăl de asemenea din eternitate. Cele trei Fețe, seau Persone ale sfinței Treimi sunt între sine egale, și consubstanțiale, și se deosebesc una de alta nu prin calități referitoare la divinitate, ci numai prin însușiri personale, și anume: Tatăl, este „nenăscut,” Fiiul este „născut” din Tatăl. Duchul sfânt este „purcedătoriu” dela Tatăl. Prin călcarea poruncii lui Dumneșeu, comisă de Adam în raiu, neamul omenesc a cădut din grația lui Dumneșeu, și și-a atras asupra lui blestemul lui Dumneșeu: mórtea vremelnică și vecinică. Pentru a mântui Dumneșeu pre om din gravele consecințe ale păcatului neascultării, comis de Adam în raiu, în sfatul său cel necuprins de minte omenescă a dispus, ca însuși Dumneșeu să ia corp omenesc

pentru mântuirea noastră. Mântuitorul este *Messia* cel făgăduit și profețit de prorocii testamentului vechiu. Întrânsul se plinesce legea și prorocii, și prin viața, doctrina și minunile săvârșite de densul se legitimează și dovedesce în fața lumii divinitatea Sa. Mântuitorul a venit pre pamânt, și a luat corp omenesc spre scopul, ca să conducă neamul omenesc din întunec la lumină, dela rătăcire la adevăr și prin învățăturile și viața sa să-i arête calea, carea conduce pre om la virtute și sfințenie și prin acestea la bună stare și fericire vremelnică și vecinică. Prin mórtea Sa pre cruce Mântuitorul a restabilit pacea și împăcarea între om și Dumneșeu, și a dat satisfacțiune dreptății eterne a lui Dumneșeu, greu vătămăte prin păcatul neascultării comis de Adam în raiu. Mântuitorul vecinic petrece pre pamânt prin Duchul său cel sfânt, carele conduce și întăresce pre credincioși întru a-se reuni cu Dumneșeu și a dobândi fericirea vremelnică și vecinică.

(Va urmă.)

D I V E R S E.

* *Stea, care s'a arêtat la nascerea Mântuitorului* este după cercetările unor astronomi renumiți și mai ales ale lui Palissa o stea, care se ține de grupa Cassiopea. Acesta grupă are 121 de stele de mărime diferită, dară partea cea mare sunt mice și numai cât puține sunt de acele-ce au a treia mărime. Acesta grupă samână cu litera W. Tot după 315 de ani se arată în grupa acesta o stea foarte strălucitoriă, care întrece toate stelele cele-lalte cu mărimea și strălucirea. În anul 1891 s'a arêtat steaua acesta a șépta oră dela nascerea Domnului. — Apărițiunea și dispărițiunea repentină a stelei acesteia a fost observată și înregistrată mai întâiu de astronomul Tycho de Brahe în anul 1572. De atunci există înregistrarea continuă a timpului, când a mai apărut. Chiar astronomul Seni a susținut că această stea este ceea-ce s'a arêtat la nascerea Domnului.

C o n c u r s e.

De nou se escrie concurs pentru deplinirea parohiei de clasa a III-a din comuna **Ciuhoiu**, protopresviteratul Orăzii-mari, cu termin de alegere pe Dumineca în 10/22 Aprilie 1894.

Emolumentele sunt:

1) Casa parochială cu intravilanul 30 fl. 2) Pământ arêtoriu și fenaș 27 jugere 190 fl. 3) Competința de pășunat pentru 20 vite 30 fl. 4) Grâu de pâne 15 cubule, érá cucuruz de sub 111 fl. 5) Competința de lemne după o sesie de pământ 6 fl. 6) Dile de lucru cu plugul ori cu carul 35 à 1 fl., érá cu mânile 70 à 40 cr.: 63 fl. 7. Pentru catichisare ia șcôla de stat din loc 30 fl., 8. Venitele stolare după calculul mediu alor 5 ani din urmă 62 fl. 40 cr. Suma 522 fl. 40 cr.

Sé notéază că după pământul parochial contribuțiunea erarială, are se-o solvécă alegândul preot.

Doritorii de a ocupa această parochiă sunt avisați a-și trâmite recursele proveđute cu documentele prescrite de Stat. Org. la subsêmnatul până în 7/19 Apriliu 1894,

având până la alegere a-se prezenta în sânta biserică din comuna amintită, pentru a-și arăta desteritatea în cele rituale și în omiletică.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu: **TOMA PĂCALĂ**, m. p. protopop.

—□—

Pentru deplinirea stațiunii vacante învățătoresci din comună **Bruznic** — protopopiatul Lipovei — se escrie concurs cu termin până la **27 Martie (8 Aprilie) a. c.** când se va ține și alegerea.

Emolumentele anuali împreunate cu această stațiune de învățatoriu sunt:

1) În bani numerariu 177 fl. 2) Pentru conferință 15 fl. 3) Pentru scripturistică 10 fl. 4) 10 orgii de lemne, din care are a se încălzi și sala de învățământ. 5) 24 meți grâu în natură. 6) 24 meți cucuruz în natură. 7) Cortel liber și grădină de legumi de 1 juger. 8) 4 jugere pământ arătoriu. 9) Dela înmormântări — unde va fi poftit — la mort mare 40 cr, la mort mic 20 cr.

Recurenții, cari doresc a ocupa acest post, sunt avisati, ca recursurile lor înstruite conform dispozițiilor legali în valoare — și adresate comitetului parochial din Bruznic — se le substernă Rdss. D-nu Voicu Hamsea, protopresbiter și inspector școlar în Lipova (Lippa) până la **26 Martie (7 Aprilie) 1894**; precum și a-se prezenta în vre-o Duminecă ori sârbătoare în sft'a biserică din Bruznic, spre a-și arăta desteritatea în cântare și tipic.

Bruznic, 7 Ianuarie 1894.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: **VOICU HAMSEA**, m. p. protopop, inspector școlar.

—□—

În nees cu înaltul decis Consistorial Nri 129 și 583/1894 și pre basa concludului comitetului parochial rom. gr. or. din **Nadăș**, luat la **27 Februarie a. c.** se escrie concurs pentru îndeplinirea stațiunii învățătoresci dela a II-a școlă de băieți din Nadăș, devenită în vacanță prin hirotenirea întru preot a fostului învățator D. Popovici, cu termin de alegere pe **20 Martie v. 1894**.

Selariul anual e: 1) În bani numerari (fiind aci computat și naturaliele) fl 300. 2) Pentru lemne, din care are a se încălzi sala de învățământ 30 fl. 3) Pentru cortel se va îngriji alegândul învățatori din al său salar. 4) Dela înmormântări mici 20 cr., ér dela mari 50 cr. Dela recurenți se poftesce ca se produca testimoniu preparandial și a se prezenta înaintea de alegere spre a se face cunoscut poporului.

Sé notéză că reflectanții au a-și înainta petițiunile până în **15 Martie v. a. c.** la onor domn Acentiu Chirila inspector școlariu în Șilingia.

Dat Nadăș la **27 Februarie 1894**.

Cu învoirea comit paroch:

Ioanu Popoviciu, m. p.
paroch, ca președinte.

În conțelegere cu: **ACSENTIU CHIRILA**, m. p. inspector școlari.

—□—

Pentru ocuparea postului de capelan temporal, sistemisat cu aprobarea Ven Cons. dto 10/22 Febr. a. c. Nrul 673 ex 1894, pe lângă actualul paroch din **Bazoș**, **Georgie Petcu**, se escrie concurs cu termin de **30 de zile dela prima publicare**.

Pe cât timp va fi parochul în viață, capelanul se va bucura de jumătatea tuturor beneficiilor împreunate cu parochia aceluia, carea e clasificată de classa a II-a, și

a cărei venite anuale sunt stabilite la minimalul de 620 fl. v. a. Alesul va avé să se îngrijescă de locuința sa.

Recursurile ajustate cu documente originale de cvalificațiune și adresate comitetului parochial din Bazoș sunt a se trimite oficiului protopresbiteral al Timișorii (Fabrik). Recurenții au sé se prezente în vre-o Duminecă ori sârbătoare, însă numai cu observarea §-lui 18 din reg. pentru parochii, în comuna susatinsă, spre a-și arăta desteritatea omiletică și rituală în sfta biserică de acolo.

Bazoș, din ședința com. par. ținută la **17 Februarie v. 1894**.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu: **Dr. TR. PUTICI**, m. p. protopresv.

—□—

Pentru deplinirea postului învățătoresc la școlă confesională gr. or. rom. din **Paniova**, se escrie concursul cu termin de alegere pe **3/15 Aprilie 1894**.

Emolumentele sunt: în numărariu 300 fl.; pentru conferințe 10 fl.; paușal scripturistic 5 fl.; pentru curatortat 14 fl.; locuință liberă cu 1/2 juger grădină intra- și 1/2 juger estravilan; 4 jugere pământ, parte arătoriu, parte fenaș, și 32 metrii lemne, din cari sé încăldesce și sala de învățământ.

Recurenții au sé-și substernă recursurile cuviincios ajustate, părintelui protopop și inspector școlar, **George Creciunescu** în Belinez, per Kiszetó, cel mult până la **1/13 Aprilie a. c.**, și a-se prezenta în vr'o Duminecă, ori sârbătoare, în biserică locală, spre a-și arăta desteritatea în tipic și cântările bisericesci.

Paniova în **16/28 Faur 1894**.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: **G. CRECIUNESCU**, m. p. protopop inspector școlar.

—□—

Pentru vacanta stațiune învățătorescă superiără din comuna **Ecica-română**, protopresbiteratul Banat-Comloșului (Nagy-Komlós), comitatul Torontal se escrie concurs cu terminul de alegere pe Duminecă la **20 Martie v. (1 Aprilie n.) a. c.** Până când recurenții au a-și înainta recursurile lor la Pré Onoratului Domn Inspector școlar în Banat-Comloș și au a-sé prezenta până atunci în vre-o Duminecă sau vre-o sârbătoare în sfta biserică din loc spre a-și arăta desteritatea în cântări și tipic.

Emolumentele sunt: 1) În bani gata 250 fl și 50 cruceri; 2) 20 cubule s'au 13 Hectolitre grâu curat; 3) 20 cubule sau 13 Hectolitre cucuruz în bômbă; 4) 4 1/2 jughere pământ arătoriu; 5) Cortel în natură cu 2 chilii culina și celari, grajd de vite și grădină de legumi; 6) 12 fl diurnă pentru conferințe învățătoresci; 7) 5 fl. paușal pentru scripturistică și 8) Dela înmormântări are 50 cr., asemenea și dela parastas.

Dela competenți se poftesce se aibă atestat despre purtarea morală și conduita lor de până acum; despre cvalificațiunea de învățator; cvalificațiunea din limba maghiară; cel puțin de 4 clase gimnasiale și cunoscința de note spre conducerea corului existent.

Dat în Ecica-română, la **14/26 Februarie 1894**.

Nicolau Magda, m. p. *Valeriu Ghilazanu, m. p.*
preșied. comit. notar. com.

În conțelegere cu mine: **P. MIULESCU**, m. p. inspector cercual de școle.

—□—